

Szanowni Państwo

Jesień zadomowiła się u nas na dobre. Jesień to kolorowe liście, babie lato, coraz krótsze i chłodniejsze dni, a co za tym idzie, często gorsze samopoczucie i spadek odporności organizmu. Może więc warto pomyśleć z wyprzedzeniem o profilaktyce i zaszczepić się. Dzisiaj więc wyczerpujące informacje na temat szczepień, nie tylko przeciw grypie.

PRAWIE WSZYSTKO O... SZCZEPIENIACH

Wszystkim osobom ubezpieczonym w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego w Narodowym Funduszu Zdrowia przysługują szczepienia ochronne (art. 15 Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych):

1. **Świadczeniobiorcy mają, na zasadach określonych w ustawie, prawo do świadczeń opieki zdrowotnej, których celem jest zachowanie zdrowia, zapobieganie chorobom i urazom, wczesne wykrywanie chorób, leczenie, pielęgnacja oraz zapobieganie niepełnosprawności i jej ograniczanie.**
2. **Świadczeniobiorcy zapewniają się i finansuje ze środków publicznych na zasadach i w zakresie określonych w ustawie: (...) 2. świadczeniobiorca rzecz zachowania zdrowia, zapobiegania chorobom i wczesnego wykrywania chorób, w tym obowiązkowe szczepienia ochronne.**

RODZAJE SZCZEPIEŃ

- **obowiązkowe:**
  - dzieci i młodzieży według wieku
  - osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie
- **zalecane**
- **wskazane na danym stanowisku pracy**
- **dobrowolne**

1. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE

Szczepienia obowiązkowe prowadzone są indywidualnie lub grupowo, zgodnie z **Programem Szczepień Ochronnych** (zawierającym szczegółowy schemat stosowania poszczególnych szczepionek oraz wskazania do szczepień obowiązkowych i zalecanych, wynikające z aktualnej sytuacji epidemiologicznej), który co roku, najpóźniej do końca I kwartału, ogłaszany jest w formie komunikatu przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

Obowiązkowe szczepienia ochronne:

1. przeciw błonicy:
  - a) dzieci i młodzieży od 7. tygodnia życia do ukończenia 19. roku życia
  - b) osób ze stycznością z chorymi na błonice
2. przeciw krztuścowi dzieci od 7. tygodnia życia do ukończenia 7. roku życia
3. przeciw tężcowi:
  - a) dzieci i młodzieży od 7. tygodnia życia do ukończenia 19. roku życia
  - b) osób zranionych, narażonych na zakażenie
4. przeciw nagminnemu porażeniu dziecięcemu (poliomyelitis) dzieci i młodzieży od tygodnia życia do ukończenia 19. roku życia
5. przeciw odrze dzieci i młodzieży od 13. miesiąca życia do ukończenia 19. roku życia
6. przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B:
  - a) dzieci i młodzieży od dnia urodzenia do ukończenia 15. roku życia
  - b) uczniów szkół medycznych
  - c) studentów wyższych szkół medycznych
  - d) osób wykonujących zawód medyczny narażonych na zakażenie HBV
  - e) osób z otoczenia chorych na wirusowe zapalenie wątroby typu B i nosicieli HBV
  - f) innych osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie
7. przeciw gruźlicy dzieci i młodzieży od dnia urodzenia do ukończenia 19. roku życia
8. przeciw wściekliźnie osób pokąsanych lub oślinionych przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę
9. przeciw różyczce dzieci i młodzieży od 13. miesiąca życia do ukończenia 19. roku życia
10. przeciw śwince dzieci i młodzieży od 13. miesiąca życia do ukończenia 19. roku życia
11. przeciw Haemophilus influenzae typu b dzieci od 7. tygodnia życia do ukończenia 7. roku życia
12. przeciw pneumokokom:
  - a) dzieci od 2. miesiąca życia do ukończenia 5. roku życia po urazach i z wadami ośrodkowego układu nerwowego przebiegającymi z wyciekami płynu mózgowo-rdzeniowego lub chorujące na:
    - przewlekłe choroby serca z niewydolnością układu krążenia
    - schorzenia immunologiczno-hematologiczne
    - małopłytkowość idiopatyczną
    - ostrą białaczkę, chłoniak, sferocytozę wrodzoną
    - asplenię wrodzoną lub po splenektomii
    - zespół nerczycowy o podłożu genetycznie uwarunkowanej strukturalnej
    - pierwotne zaburzenia odporności
    - zakażone HIV
    - przed planowanym przeszczepem lub po przeszczepie szpiku, narządów wewnętrznych lub wszczepieniu implantu ślimakowego
  - b) dzieci przedwcześnie urodzone do ukończenia 1. roku życia chore na dysplazję oskrzelowo-płucną

13. przeciw ospie wietrznej:

- a) dzieci do ukończenia 12. roku życia:
  - z upośledzeniem odporności o wysokim ryzyku ciężkiego przebiegu choroby
  - z ostrą białaczką limfoblastyczną w okresie remisji
  - zakażone HIV
  - przed leczeniem immunosupresyjnym lub chemioterapią
- b) dzieci do ukończenia 12. roku życia z otoczenia osób określonych w lit. A, które nie chorowały na ospę wietrzną

WYKONANIE I KOSZTY SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH

Szczepienia obowiązkowe przeprowadzają świadczeniodawcy, z którymi NFZ zawarł umowy na świadczenie tego rodzaju usług medycznych. Finansowane są one na zasadach określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Oznacza to, że pacjent nie płaci za wykonanie szczepień obowiązkowych. Oczywiście może on wykonać je także u każdego innego świadczeniodawcy realizującego tego rodzaju świadczenia medyczne, jednakże w takim wypadku koszty preparatu (szczepionki) oraz samego szczepienia są w całości przez niego pokrywane. W przypadku osób ubezpieczonych koszty wykonania szczepienia pokrywane są z budżetu państwa.

Informowanie pacjenta o konieczności poddania się szczepieniom obowiązkowym oraz możliwości wykonania szczepień zalecanych spoczywa na **lekarzu podstawowej opieki zdrowotnej**. Szczepienie obejmuje kwalifikacyjne badanie lekarskie oraz wykonanie szczepienia. Osoba, która wystawia zaświadczenie o urodzeniu żywym, w przypadku noworodka, zakłada mu także kartę uodpornienia, a następnie przekazuje ją świadczeniodawcy sprawującemu opiekę profilaktyczną nad dzieckiem. Informacje na temat przeprowadzonych u pacjenta szczepień dokumentowane są także w książeczce szczepień.

2. SZCZEPIENIA ZALECANE

Wykaz szczepień zalecanych dla określonych grup osób ze względu na wiek, stan zdrowia lub sytuację epidemiologiczną ogłasza Minister Zdrowia. Jeżeli pacjent wykona zalecane szczepienia ochronne w placówce medycznej, która zawarła z NFZ umowę na te świadczenia, pokrywa **tylko koszty preparatu**, natomiast samo wykonanie badania oraz szczepienia jest bezpłatne (UWAGA! nie dotyczy to szczepień wykonywanych w związku z podróżą za granicę), chyba że osoba ta zgłosi się do innego świadczeniodawcy, w takim przypadku ponosi koszty szczepienia w całości. Podobnie jest w przypadku osób ubezpieczonych, które w całości pokrywają koszty przeprowadzenia zalecanych szczepień ochronnych.

SZCZEPIENIA ZALECANE NIEFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W BUDŻECIE MINISTRA ZDROWIA

WZW typu B – domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:

- osobom, które ze względu na tryb życia lub wykonywane zajęcia są narażone na zakażenia związane z uszkodzeniem ciągłości tkanek lub poprzez kontakt seksualny,
- przewlekłe chorym o wysokim ryzyku zakażenia nieszczepionym w ramach szczepień obowiązkowych,
- chorym przygotowywanym do zabiegów operacyjnych,
- dzieciom i młodzieży, nie objętym dotąd szczepieniami obowiązkowymi,
- osobom dorosłym, zwłaszcza w wieku starszym.

Uwagi

Zaleca się szczepienia podstawowe w cyklu 0,1,6. Nie należy szczepić osób uprzednio zaszczepionych podstawowo. Osobom przewlekłe chorym podawać dawki przypominające w celu utrzymania stężenia przeciwciał anty HBs powyżej poziomu ochronnego (10 j.m./l). Dawki przypominające podawać według wskazań lekarza oraz producenta.

WZW typu A – domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:

- osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowań na WZW typu A,
- osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących temu celowi,
- dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym i młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A.

ODRA, ŚWINKA, RÓŻYCZKA – podskórnice; dawkowanie wg wskazań producenta. Szczególnie zalecane osobom:

- osobom nie szczepionym przeciw odrze, śwince i różyczce w ramach szczepień obowiązkowych należy podać dwie dawki szczepionki w odstępie co najmniej 4 tygodni. U osób wcześniej szczepionych przeciw odrze lub różyczce szczepionkami monowalentnymi należy traktować jako szczepienie przypominające,
- młodym kobietom, zwłaszcza pracującym w środowiskach dziecięcych (przedszkola, szkoły, szpitale, przychodnie), dla

zapobiegania różyczce wrodzonej szczególnie nieszczepionym w 13 roku życia lub, jeżeli od szczepienia podstawowego w 13 roku życia minęło więcej niż 10 lat.

Uwagi

Podawane w wywiadzie przebiecy zachorowań na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia, należy ją podać nie wcześniej niż po 4 tygodniach od wyzdrowienia.

Nie szczepić w okresie ciąży. Przez 3 miesiące po szczepieniu nie należy zachodzić w ciążę.

GRYPA – dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:

- **wskazań klinicznych i indywidualnych:**
  - przewlekłe chorym (astma, cukrzyca, niewydolność układu krążenia, oddychania, nerek),
  - w stanach obniżonej odporności,
  - osobom w wieku powyżej 55 lat,
  - **wskazań epidemiologicznych:**
    - pracownikom ochrony zdrowia, szkół, handlu, transportu, oraz innym osobom narażonym na kontakty z dużą liczbą ludzi.

Uwagi

Według wskazań producenta. Szczepionki ważne są tylko jeden rok ze względu na coroczne zmiany składu według zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia.

KLESZCZOWE ZAPALENIE MÓZGU – dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:

- przebywającym na terenach o nasilonym występowaniu tej choroby: w szczególności osobom zatrudnionym przy eksploatacji lasu, stacjonującemu wojsku, funkcjonariuszom straży pożarnej i granicznej, rolnikom, młodzieży odbywającej praktyki oraz turystom i uczestnikom obozów i kolonii.
- **ZAKAŻENIA HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b** – domięśniowo lub podskórnice; dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:
  - dzieciom od 3 roku życia nie objętym szczepieniami dla zapobiegania zapaleniom opon mózgowo-rdzeniowych, posocznicy, zapaleniom nagłośni itp.

BLONICA, TĘŻEC – domięśniowo lub podskórnice Td; dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:

- osobom dorosłym powyżej 19 roku życia (szczepionym podstawowo) pojedyncze dawki przypominające, co 10 lat, a nieszczepionym w przeszłości – szczepienie podstawowe.
- osobom w podeszłym wieku, które ze względu na wykonywane zajęcia są narażone na zakażenie.

ZAKAŻENIA STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE – domięśniowo lub podskórnice; dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:

- **Szczepionka nieskonjugowana /polisacharydowa/**
  - osobom w wieku powyżej 65 roku życia,
  - dzieciom powyżej 2 roku życia oraz dorosłym z grup ryzyka (w tym chorującym na przewlekłe choroby serca i płuc, cukrzycę, chorobę alkoholową, nabyte zaburzenia odporności, osobom po splenektomii) – dawkowanie wg wskazań producenta.

Szczepionka skoniugowana

- dzieciom od 2 miesiąca życia do 2 roku życia – dawkowanie wg wskazań producenta,
- dzieciom w wieku 2-5 lat z grup ryzyka np. uczęszczające do żłobka, przedszkola lub z chorobami przewlekłymi, w tym zaburzenia odporności – dawkowanie wg wskazań producenta.

ZAKAŻENIA NEISSERIA MENINGITIDIS – domięśniowo lub podskórnice; dawkowanie wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:

- **Szczepionka nieskonjugowana /polisacharydowa/**
  - dzieciom powyżej 2 lat i dorosłym – dawkowanie wg wskazań producenta.
- **Szczepionka skoniugowana:**
  - od 2 miesiąca życia – dawkowanie wg wskazań producenta.

ŻÓŁTA GORĄCZKA

- wyjeżdżającym za granicę, wg wymogów kraju docelowego, zgodnie z zaleceniami Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych. Dotyczy w szczególności krajów Afryki oraz Ameryki Południowej.

Uwagi

Nie szczepić osób uczulonych na białko kurze. Uwaga: również wykonanie szczepienia jest odpłatne.

WIETRZNA OSPA – domięśniowo lub podskórnice; dawkowanie wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:

- osobom, powyżej 9 miesiąca życia które nie chorowały na ospę wietrzną,
- dzieciom i młodzieży z ostrą białaczką limfoblastyczną w okresie remisji, które nie chorowały na ospę wietrzną.

WŚCIEKLIŻNA – domięśniowo lub podskórnice; dawkowanie wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:

- osobom wyjeżdżającym do rejonów endemicznego występowania zachorowań na wściekliznę.
- **BIEGUNKA ROTAWIRUSOWA** – doustnie; dawkowanie wg wskazań producenta szczepionki. Szczególnie zalecane osobom:
  - dzieciom od 6 tygodnia życia do 24 tygodnia życia – dawkowanie wg wskazań producenta.

Uwagi

Szczepionkę przeciw rotawirusom można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami.

Zarejestrowane i dostępne na rynku polskim szczepionki mogą być stosowane w realizacji szczepień obowiązkowych i zalecanych. Należy stosować je zgodnie ze wskazaniami i zaleceniami producenta.

3. SZCZEPIENIA OCHRONNE WSKAZANE NA DANYM STANOWISKU PRACY

Szczepienia ochronne wskazane na danym stanowisku pracy przeprowadza się u osób pracujących (tylko po uzyskaniu ich

zgody), które w sposób szczególny narażone są na działanie czynników biologicznych. O rodzaju i możliwości wykonania szczepienia informuje pracownika **pracodawca**. I to on także ponosi koszty preparatów i wykonania szczepień.

WYKAZ STANOWISK PRACY ORAZ SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH WSKAZANYCH DO WYKONANIA PRACOWNIKOM PODLEŻĄCYM PRACĘ LUB ZATRUDNIONYM NA TYCH STANOWISKACH

1. Stanowiska pracy, na których występuje narażenie na kontakt z materiałem biologicznym pochodzenia ludzkiego (krew i inne płyny ustrojowe oraz wydaliny i wydzieliny chorych) – przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B
2. Stanowiska pracy, na których wykonywane prace związane jest z wyjazdami na obszary występowania zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A – przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu A
3. Stanowiska pracy przy usuwaniu odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych lub konserwacji urządzeń służących temu celowi – przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu A
4. Stanowiska pracy wymagające częstego kontaktu z glebą – przeciw tężcowi
5. Stanowiska pracy przy usuwaniu odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych lub konserwacji urządzeń służących temu celowi – przeciw tężcowi
6. Osoby zatrudnione na stanowiskach związanych z obsługą osób przyjeżdżających z obszarów występowania błonicy lub osoby wyjeżdżające na te obszary – przeciw błonicy
7. Stanowiska pracy w kompleksach leśnych na obszarach endemicznego występowania zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu – przeciw kleszczowemu zapaleniu mózgu
8. Stanowiska pracy związane z diagnostyką wścieklizny u zwierząt lub stanowiska pracy wymagające kontaktu z nietoperzami – przeciw wściekliznie
9. Stanowiska pracy na obszarach występowania zachorowań na żółtą gorączkę, jeżeli tak stanowią przepisy danego kraju – przeciw żółtej gorączce
10. Stanowiska pracy związane z diagnostyką duru brzuszowego i innych schorzeń jelitowych oraz stanowiska pracy przy usuwaniu odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych lub konserwacji urządzeń służących temu celowi – przeciw durowi brzuszemu
11. Pracownicy wypasający zwierzęta w warunkach potencjalnego zagrożenia ukąszeniem przez kleszcze w szczególności w obszarach endemicznych występowania zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu – przeciw kleszczowemu zapaleniu mózgu
12. Stanowiska pracy przy obsłudze zwierząt gospodarskich – przeciw tężcowi
13. Osoby zatrudnione w rejonach endemicznego występowania japońskiego zapalenia mózgu – przeciw japońskiemu zapaleniu mózgu

4. SZCZEPIENIA DOBROWOLNE

Koszty pozostałych szczepień (nie należących do grupy obowiązkowych, zalecanych czy wskazanych) w całości (a więc preparat oraz wykonanie szczepienia) pokrywane są przez **pacjenta**. Wyjątek stanowią szczepienia okresowo organizowane przez urząd miasta, gminy lub inne instytucje lub firmy w ramach akcji profilaktycznych, w czasie których mieszkańcy mogą uzyskać za reguły darmowe szczepienia przeciw wybranym chorobom zakaźnym. Należy jednak pamiętać, iż są one przeprowadzane na odrębnych zasadach, warto więc każdorazowo zapytać o szczegóły, a także ewentualne koszty dodatkowe.

ZAPOBIEGANIE CHOROBYM ZAKAŹNYMI I ZAKAŻENIOM

Warto pamiętać także, iż w świetle przepisów ustawy o chorobach zakaźnych i zakażeniach wszystkie osoby przebywające na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są obowiązane na zasadach określonych w ustawie do:

1. **poddawania się badaniom mającym na celu wykrywanie zakażeń i chorób zakaźnych, w tym również poddawania się postępowaniu mającemu na celu pobranie lub dostarczenie materiału do tych badań,**
2. **poddawania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym,**
3. **poddawania się obowiązkowemu leczeniu, obowiązkowej hospitalizacji, izolacji, kwarantannie i nadzorowi epidemiologicznemu,**
4. **udzielania wyjaśnień istotnych dla zapobiegania chorobom zakaźnym.**

Ponadto w przypadku wystąpienia epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego na obszarze całego kraju lub na obszarze obejmującym tereny należące do więcej niż jednego województwa minister zdrowia może w drodze rozporządzenia nałożyć obowiązek szczepień ochronnych osób na tych terenach się znajdujących. Jeżeli epidemia obejmuje obszar jednego województwa, rozporządzenie takie wydaje wojewoda.

Podstawa:

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Dz.U. nr 210, poz. 2135 z późn. zm.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o chorobach zakaźnych i zakażeniach, Dz.U. nr 126, poz. 1384 z późn. zm.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wykazu obowiązkowych szczepień ochronnych oraz zasad przeprowadzania i dokumentacji szczepień, Dz.U. nr 237, poz. 2018 z późn. zm.

PROGRAM SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH NA ROK 2008 – Załącznik do Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 20 marca 2008 roku w sprawie zasad przeprowadzania szczepień ochronnych przeciw chorobom zakaźnym w 2008 roku.

Narodowy Fundusz Zdrowia
Śląski Oddział Wojewódzki w Katowicach

www.nfz-katowice.pl www.nfz.gov.pl

Informacja ogólna

ul. Koszutha 13, 40-844 Katowice, tel. 032 735 19 00
ul. gen. Jankego 15A, 40-615 Katowice, tel. 032 735 05 05

Biuro Rzecznika Praw Pacjenta Śląskiego OW NFZ
ul. Koszutha 13, 40-844 Katowice, tel. 032 735 17 07

Biuro Działu Skarg i Wniosków

ul. gen. Jankego 15A, 40-615 Katowice,
tel. 032 735 05 90; 032 735 05 63; 032 735 05 13; 032 73535 05 45

Informacja dotycząca Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (KUZ)
ul. Koszutha 13, 40-844 Katowice, tel. 032 735 18 00

Informacja dotycząca zasad wydawania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) oraz dokumentów potrzebnych do jej otrzymania

ul. Koszutha 13, 40-844 Katowice, tel. 032 735 18 87,
032 735 18 78, 032 735 18 72

Informacja dotycząca zasad rozliczania (refundacji) kosztów leczenia poniesionych przez ubezpieczonych w krajach UE/EFTA

ul. Koszutha 13, 40-844 Katowice, tel. (0048) 032 735 16 73,
032 735 15 67, 032 735 16 25

Informacja dotycząca planowego leczenia poza granicami kraju

ul. Koszutha 13, 40-844 Katowice,
tel. 032 735 16 25, 032 735 16 73

Informacja Działu Lecznictwa Uzdrawiskowego

ul. gen. Jankego 15A, 40-615 Katowice, tel. 032 735 05 22

Dział ds. Środków Pomocniczych i Przedmiotów Ortopedycznych

ul. gen. Jankego 15A, 40-615 Katowice,
tel. 032 735 05 56, 032 735 05 57